

Inrichten van de arbocatalogus met behulp van de software van De Arbocatalogus.nl

Inleiding

Hoe een digitale arbocatalogus er het best uit kan zien wordt bepaald door een groot aantal factoren. Dat zijn bij voorbeeld de doelgroep, de aard en de hoeveelheid van de risico's en de ervaring van de gebruikers met internet. Er is geen kant-en-klaar recept voor een arbocatalogus, die bij voorbaat meteen geslaagd is.

Wel zijn er voor gebruik van het digitale instrument van de Stichting van de Arbeid (DeArbocatalogus.nl) veel duidelijke aanwijzingen te geven die kunnen helpen bij het maken van een goede eerste opzet. Deze kan dan (met een beperkte inhoud) aan de gebruikers worden voorgelegd alvorens de definitieve opzet wordt vastgesteld. Feedback van gebruikers kan enorm helpen om de digitale arbocatalogus te verbeteren.

In dit document komen de belangrijkste vragen aan de orde die beantwoord moeten worden om te komen tot een digitale arbocatalogus die

- voor de gebruikers logisch in elkaar zit
- en waarin gebruikers snel de informatie kunnen vinden waar ze naar op zoek zijn.

De volgende aspecten worden besproken:

- **Doelgroep: mede bepalend voor structuur**
- **Komen tot een goede ordening**
- **Koppelingen zorgen voor samenhang**
- **Volume: bepaald door aantal onderwerpen**
- **Bestaande inhoud: niet altijd direct bruikbaar**
- **Snel naar de inhoud**
- **Onderhoud: efficiënt organiseren**
- **Check bij gebruikers**

Doelgroep: mede bepalend voor structuur

Wie zijn de belangrijkste gebruikers van de arbocatalogus?

Om goed te kunnen bepalen hoe een digitale arbocatalogus het best kan worden opgezet, is kennis van de doelgroep onontbeerlijk.

In principe is een catalogus bestemd voor een brede doelgroep, variërend van directies, ondernemingsraden en arbodeskundigen (die in bedrijven direct betrokken zijn bij het arbobeleid in een organisatie) tot en met medewerkers en leidinggevenden op de werkvloer, die vanuit hun dagelijkse werksituatie op zoek zijn naar mogelijke oplossingen. Het is verstandig om te bepalen wat de primaire doelgroep is. Is dat de werkvloer dan zal de arbocatalogus er in veel gevallen anders uitzien dan een arbocatalogus die vooral bestemd moet zijn voor direct betrokkenen bij het arbobeleid.

Dit heeft zijn weerslag op inhoud, maar ook op de structuur van de catalogus. Zo kan een catalogus die vooral voor beleidsmakers is bestemd bijvoorbeeld meer het karakter hebben van een handboek met beleidsdocumenten, procedures e.d., waaruit bovendien goed doorgelinkt kan worden naar ander in de branche bestaand materiaal (zoals documentatie en instrumenten). Een catalogus die meer toegesneden is op praktisch gebruik op de werkvloer zal meer praktische, en vooral ook kortere stukken bevatten.

De eisen die aan de opbouw van het digitale instrument worden gesteld, moeten hierop afgestemd zijn.

Komen tot een goede ordening

Hoe de ordening van onderwerpen in de arbocatalogus er uit moet komen te zien is sterk afhankelijk van de belangrijkste doelgroep, maar ook van de aard van de werkzaamheden in de branche en het soort risico's.

Voor een branche waarin de arbeidsrisico's sterk samenhangen met een specifieke werkplek heeft het de voorkeur om de risico's en oplossingen per werkplek te ordenen.

Voorbeeld: als risico's sterk gekoppeld zijn aan de machine waarmee men werkt (bijvoorbeeld een takkenversnipperaar in de hoveniersbranche), dan is het logisch om deze risico's (in dit geval bijvoorbeeld het risico om met een hand of arm klem te raken in de versnipperaar) in het instrument te koppelen aan de werkplek (in dit geval de machine). In een branche waar de risico's gerelateerd zijn aan handelingen die op verschillende werkplekken uitgevoerd worden (bijvoorbeeld tilhandelingen, die op meerdere plekken plaats vinden), is een indeling op basis van handeling zinnvoller. Zo zijn er ook indelingen voorstelbaar op basis van functie(groep) of soort risico.

Let op: In sommige branches is er al een arbocatalogus gemaakt, maar is deze op schrift gesteld. In dat geval kan herordering van de tekst nodig zijn om tot een logische indeling te komen voor het digitale instrument en de inhoud goed te kunnen doorzoeken.

In het digitale instrument De Arbocatalogus.nl van de Stichting van de Arbeid is het mogelijk te kiezen uit een drietal ordeningen, die in drie, vier of vijf stappen naar de beschrijving van een oplossing leiden. De stappen 'Risico' en 'Oplossing' vormen de basis van het systeem. Voor elk van deze ordeningen zijn de stappen benoemd op basis van veelvoorkomende situaties. Voorbeelden zijn:

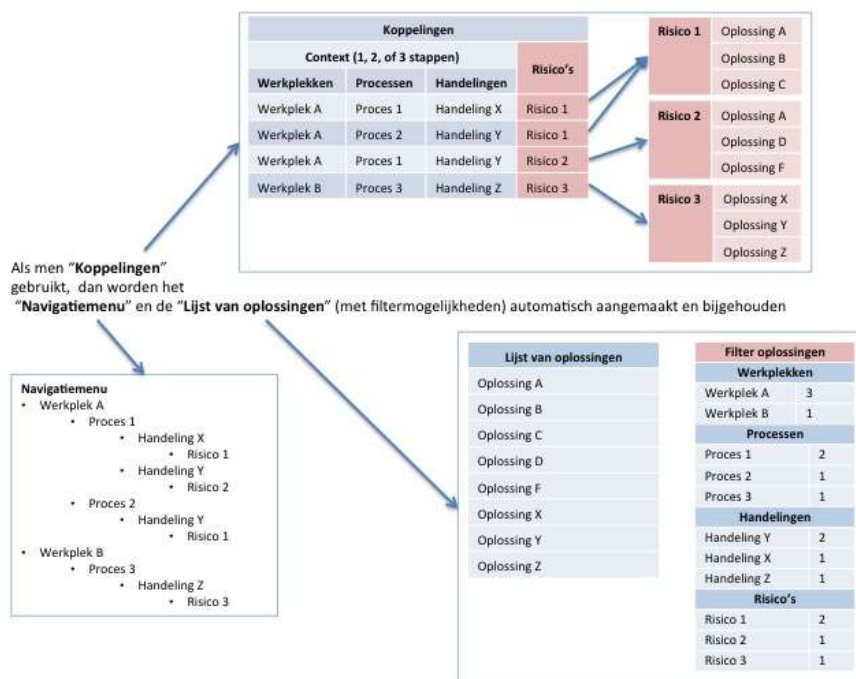
- Risicogroep -> *Risico* -> *Oplossing* (3 stappen).
Starten met arbeidsrisico (zie als voorbeeld de catalogus van de landelijke huisartsenvereniging), met de volgende uitwerking: risicogroep (bijv. psychische belasting) – risico (ongewenst gedrag) – oplossing (optimaliseren wachttijden).
- Hoofdproces -> Werkplek -> Handeling -> *Risico* -> *Oplossing* (4 stappen).
Voorbeeld: Starten met hoofdproces (zie als voorbeeld de arbocatalogus zuivel), met achtereenvolgens de volgende niveaus: hoofdproces (bijv. kaas maken) – handeling (aankoppelen losslang) – risico (fysieke belasting) – oplossing (slangondersteuningsinrichting).

De namen van de stappen, met uitzondering van de laatste twee basisstappen 'Risico' en 'Oplossing', kunnen worden aangepast: *Functiegroep* -> *Handeling* -> *Risico* -> *Oplossing* kan bijvoorbeeld worden genoemd: *Proces* -> *Werkplek* -> *Risico* -> *Oplossing*. Via de Helpdesk zijn verschillende andere voorbeelden op te vragen.

Koppelingen zorgen voor samenhang

In principe wordt in elke arbocatalogus die gebruik maakt van het instrument De Arbocatalogus.nl, één ordening gehanteerd voor alle risico's (dus 3, 4 of 5 stappen, in de gekozen ordening). Door koppelingen aan te brengen tussen de verschillende niveaus wordt het mogelijk om alle navigatie, zoek- en filtermogelijkheden automatisch in te richten.

Het schema op de volgende pagina schema geeft aan hoe bij een 5-stappen ordening (in dit voorbeeld: "Werkplek -> Proces -> Handeling-> Risico -> Oplossing") de koppelingen worden gebruikt om het navigatiemenu en de filtermogelijkheden automatisch aan te maken en bij te houden.

Het is overigens wel mogelijk om meerdere ordeningen naast elkaar te gebruiken; ook kan de branche ervoor kiezen om de ordening volledig handmatig op te bouwen. In deze gevallen moeten ook de navigatie en zoek- en filtermogelijkheden (deels) handmatig worden ingericht. Is dit niet in eigen huis te realiseren, dan kan dit via de helpdesk tegen betaling worden geregeld.

Volume: bepaald door aantal onderwerpen

Het verwachte aantal onderwerpen (risico's, oplossingen) in de digitale arbocatalogus heeft ook invloed op de gekozen opzet.

Voor een arbocatalogus met één enkel soort risico en een tiental oplossingen heeft een uitgebreide navigatie- en zoekstructuur niet zoveel zin. Dat is natuurlijk wel het geval voor een arbocatalogus met een indeling die is gebaseerd op werkplekken, handelingen en een paar honderd oplossingen. Een catalogus die regelmatig wordt uitgebreid met nieuwe onderwerpen en extra oplossingen wordt al gauw behoorlijk omvangrijk: houd dus rekening met uitbouw naar de toekomst.

Naast het *aantal* onderwerpen dat aan de orde komt is het ook van belang na te denken over de volgende vragen:

- *Hoe vaak komt eenzelfde onderwerp terug?*

Bij grote arbocatalogi komt het regelmatig voor dat bepaalde risico's bij verschillende handelingen en functies en op verschillende werkplekken terugkomen. Als in deze gevallen steeds dezelfde oplossingen kunnen worden gebruikt, dan hoeft het risico slechts één keer te worden beschreven. In het instrument van de Stichting van de Arbeid kan het risico met behulp van de koppelingen gemakkelijk gekoppeld worden aan de werkplekken waar het risico voorkomt.

Hetzelfde geldt voor het geval dat één specifieke oplossing gebruikt kan worden om verschillende risico's te beheersen (voorbeeld: de oplossing 'tilinstructies geven' zal als oplossing bij veel verschillende vormen van tilrisico's voorkomen).

- *Hoe vaak wijzigt de inhoud van de arbocatalogus?*

Het digitale instrument De Arbocatalogus.nl is bij uitstek geschikt om nieuwe inzichten qua risico's en oplossingen meteen te ontsluiten naar de gebruikers. Als nu echter al bekend is dat de inhoud in de toekomst gaat wijzigen, dan kan dat invloed hebben op de gekozen opzet. *Voorbeeld:* als men nu met de risicogroep "Geluid" begint, wetend dat later de risicogroepen "Fysieke belasting" en "Psychosociale belasting" aan de orde komen, dan is het handig om vanaf het begin een ordening te gebruiken waar de stap "arbeidsrisico" in voorkomt.

Bestaande inhoud: niet altijd direct bruikbaar

Vaak zijn er in de branche al allerlei teksten beschikbaar. Maar zijn deze wel geschikt voor gebruik op het internet?

De meeste mensen lezen lange teksten het liefst vanaf papier in plaats van het scherm. Daarom is het niet raadzaam om beschikbare teksten uit grote documenten simpelweg te kopiëren naar de website. Probeer in schermteksten kort en bondig te zijn en maak voor lange teksten gebruik van de mogelijkheid om documenten naar uw digitale website in De Arbocatalogus.nl te uploaden, bijvoorbeeld als pdf.

Hou hierbij wel rekening met het feit dat geüploade documenten veelal niet doorzoekbaar zijn en dat dus de meest waarschijnlijke zoektermen in de tekst van de pagina zelf voor moeten komen.

Snel naar de inhoud

Hoe gaan de gebruikers navigeren en zoeken?

De Arbocatalogus.nl biedt een aantal mogelijkheden om te kunnen navigeren, zoeken en filteren.

Navigeren is "het doorklikken van de ene naar de andere pagina". Hiervoor is een getrappt navigatiemenu beschikbaar. Dit wordt automatisch opgebouwd als er gebruik gemaakt wordt van één van de vooringerichte ordeningen in het instrument.

Daarnaast zijn er doorklikmogelijkheden in de pagina's zelf, bijvoorbeeld van een risico naar de bijbehorende oplossingen.

Onder "zoeken" wordt verstaan dat de gebruiker een zoekterm intypt en De Arbocatalogus.nl een lijst met resultaten toont waarin de zoekterm voorkomt. Belangrijk is hierbij te weten wat de gebruiker verwacht van het zoekresultaat:

- In welke volgorde worden de resultaten getoond?
- Wat wordt er getoond?

Het is ook mogelijk om een lijst met zoektermen in de zoekfunctie beschikbaar te maken.

“*Filteren*” van zoekresultaten gebeurt in De Arbocatalogus.nl door één of meerdere termen aan te klikken. Filteren kan gecombineerd worden met zoeken.

Als de doelgroep veel ervaring heeft met het zoeken op internet en gewend is te werken met verwijzingen die niet altijd “lineair” of “van voor naar achter” zijn, dan ligt het gebruik van “zoeken” en “filteren” voor de hand.

Voor gebruikers die vooral gewend zijn aan het gebruik van papieren documenten is navigeren via het getrapte navigatiemenu vaak een betere oplossing: dit sluit meer aan bij het gebruik van een inhoudsopgave.

Onderhoud: efficiënt organiseren

Hoe kan de tijd die aan onderhoud besteed moet worden, beperkt worden?

Een arbocatalogus wordt alleen geraadpleegd als de informatie up-to-date is. Dat betekent dat de informatie in de catalogus telkens tijdig geactualiseerd moet worden.

De tijd die besteed moet worden aan het bijwerken van de inhoud kan op verschillende manieren beperkt worden:

- Beperking van onderhoud begint bij een goede voorbereiding. Probeer hierbij vooral oog te hebben voor de opbouw van de informatie: wat is de beste ordening, hoe zijn risico's en oplossingen aan elkaar gerelateerd? Ook andere, eerder genoemde vragen zijn hierbij relevant (omvang informatie, gewenste ontwikkelingen in de toekomst e.d.)
- Een goede uitsplitsing van inhoudsblokken, met name de risico's en oplossingen helpt bij het “hergebruik”. Maak waar mogelijk gebruik van verwijzingen naar beschrijvingen van risico's en oplossingen zodat deze maar op één plek onderhouden hoeven te worden.
- Maak zoveel mogelijk gebruik van de functionaliteiten van De Arbocatalogus.nl om zaken automatisch te regelen, zoals de aangeboden “ordeningen”. Handmatig hyperlinks aanbrenge biedt meer flexibiliteit, maar levert ook meer werk op in geval van wijzigingen.
- Breng zo weinig mogelijk opmaak en HTML aan in teksten. Een content management systeem werkt optimaal als er alleen “platte” teksten worden ingevoerd. Opmaak die handmatig wordt aangebracht, verstoort vaak de algemene uitstraling van een arbocatalogus. Bovendien wordt de opmaak al automatisch gegenereerd via de sjablonen die in het instrument zijn ingebouwd.
- In elke catalogus wordt in meer of mindere mate gewerkt met links naar documenten, websites e.d. Het is handig direct een klein register aan te leggen (bijvoorbeeld een Excel-bestand) waarmee een overzicht ontstaat van waar zich welke achterliggende documenten en websites bevinden. Dit kan jaarlijks nagelopen worden, en worden aangepast. Als het Excel-bestand meteen wordt bijgewerkt blijft het overzicht actueel.

Check bij gebruikers

Het oordeel van de gebruiker is belangrijk.

Het is daarom raadzaam om, voordat er veel tijd besteed wordt aan het volledig vullen van de arbocatalogus, de gebruikers te laten kennismaken met een arbocatalogus met beperkte inhoud: een paar risico's en oplossingen en afhankelijk van de gekozen ordening ook bijvoorbeeld een paar functies, werkplekken en/of handelingen.

Dit kan antwoorden opleveren op vragen als:

- Hoeveel tijd heeft het gekost om de beperkte inhoud in te voeren?
- Welke problemen ondervonden de redacteurs?
- Kunnen gebruikers snel de relevante informatie vinden?
- Zijn de aannames met betrekking tot ervaring en zoekgedrag van gebruikers juist geweest?

De antwoorden kunnen eventueel leiden tot aanpassing van de opzet van de arbocatalogus. Zolang de catalogus nog niet online staat heeft de beheerder in het instrument De Arbocatalogus.nl de mogelijkheid om gebruikers toegang te geven met een gebruikersaccount met beperkte (lees)rechten.